

Hiljentymisen piha, Yhteispiha 13, Arabianranta, Helsinki

Teresa Rönkä, maisema-arkkitehti MARK
Maisema-arkkitehtitoimisto Maanlumo Oy
www.maanlumo.fi

Hiljentymisen piha on maisema-arkkitehdin, ympäristötaiteilijan, graafikon ja runoilijan yhteistyössä suunnittelema korttelipiha Helsingin Arabianrannassa, Vanhankaupunginlahden äärellä. 0,4 hehtaarin kokoista pihaa kehystävät kolmen maineikkaan arkkitehtitoimiston suunnittelemat asuinrakennukset.

Hiljentymisen piha on osa Arabianrannan yhteispihojen sarjaa. Näiden yhteispihojen toteuttamisperiaatteisiin kuului, että prosentti kaikista korttelin rakennusten rakennuskustannuksista sijoitettiin taiteeseen. Kullekin pihalle annettiin etukäteen oma teemansa, jota kukin suunnittelutyöryhmä sai tulkita tavallaan. Osa pihojen taideteoksista on yksittäisiä taideteoksia, osa teoksista on sijoitettu rakennuksiin tai esimerkiksi osaksi julkisivua. Tässä kohteessa suunnittelijat halusivat tehdä pihasta itsestään kokonaistaideteoksen.

Piha on pitkän suunnittelu- ja rakentamisprosessin tulos. Pihasuunnittelu on aloitettu jo vuonna 2009 ensimmäisen rakennushankkeen myötä. Yläpiha rakentui vuosina 2013–2014, alapiha valmistui syksyllä 2015. Kaikkien yhteispihojen rakennuttamisesta on vastannut *Arabian Palvelu Oy*. Yhteispihat sijaitsevat omilla tonteillaan ja ne on tarkoitettu kaikkien eri yhteispihojen asukkaiden yhteiskäyttöön. Pihojen hoidosta ja ylläpidosta vastaa yksi huoltoyhtiö.

Pihan teema ja kokonaisidea

Suunnittelun tavoitteena on ollut kokonaisvaltainen veistoksellinen ulkotila, jossa teolliset materiaalit, kasvillisuus, valaistus, runous sekä graafinen suunnittelu nivoutuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. Pihan detaljeihin on kiinnitetty erityishuomiota kantakaupungin korttelien ja Arabianrannan käsityöläisyyden perinnettä kunnioittaen.

Kapean pihatilan, suurten korkeuserojen ja runsaasti tilaa vaativan, pitkittäisen pelastus-

1 Yhteispiha 13, pihasuunnitelma

2 Valaistut taidemuurit ja runoilija Olli Sinivaaran pihan teemaan kirjoittamat tekstit toivottavat ihmiset tervetulleiksi koteihinsa.

3 Arabianrannan Yhteispiha 13 kutsuu pysähtymään, kokoontumaan, leikkimään ja rauhoittumaan.

1

2

3

Teresa Rönkä

6

Teresa Rönkä

5

4 Meren äärellä olemista on korostettu kasvi- ja pintamateriaaleilla. Veden liike on ollut inspiraationa betoni- ja teräsmateriaalien muotoilussa ja pintakäsittelyissä

5 Pääreitintä ja muurien muotokieli toistaa alapihan rakennusten julkisivujen polveilua.

6 Betonilaatat rytmittävät pihan kulkuväyliä.

tien haasteet on ratkaistu ottamalla pelastusreitti keskeiseksi osaksi sommitelmaa.

Reitin varrella on kolme aukiomaista tilaa, yksi yläpihalla, yksi Berliininkujalla ja yksi alapihalla. Oleskeluun ja kokoontumiseen kutsuvat puutasot on sijoitettu aukoiden laiduille. Pihan leikki- ja oleskelutoiminnot on ryhmitelty päivän kierron mukaan siten, että kapealla pihalla on paikkoja niin leikille kuin rauhoittumisellekin sekä valossa että varjossa.

Pihan teema on hiljentyminen. Pihalle on haluttu luoda identiteettiä, joka korostaa kotiin saapumista ja vahvistaa kiinnittymistä uuteen, ainutkertaiseen paikkaan. Valaistut taidemuurit ja runoilija *Olli Sinivaaran* pihan teemaan kirjoittamat tekstit toivottavat ihmiset tervehdulleiksi koteihinsa. Meren äärellä olemisen tuntua on korostettu kasvi- ja pintamateriaaleilla. Veden liike on inspiroinut betoni- ja teräsmateriaalien muotoilussa ja pintakäsittelyissä.

Pääreitti, taidemuurit ja astinkivet

Yläpihalta alapihalle laskeva pääreitti vaihtaa suuntausta muutamissa taitekohdissa. Pääkatselusuunta on kohti Vanhankaupunginlahtea. Reitti on toteutettu paikalla valettuna, harjat-

tuna betonipintana, jonka laidalla on samasta materiaalista valettu pintavesikouru.

Reittiä reunustavat vaihtelevan korkuiset taidemuurit. Reitin ja muurien muotokieli toistaa alapihan rakennusten julkisivujen polveilua. Tummat teräsverhoillut betonimuurit toimivat tukimuureina, tilanrajaajina, näkösuojina sekä ohjaavat kulkua ja näkymiä. Kolmessa kohdassa pihaa muurien julkisivuissa on Hiljentymisen pihalle omistetut runot, jotka näkyvät myös pimeällä valaistuina aiheina.

Pääreitiltä siirrytään porrashuoneisiin johtaville käytäville ylittämällä valurautaiset levyt, 'astinkivet', joihin on kaiverrettu runoilijan valitsemat sanat.

Leikkipaikat

Yläpihalle on valittu matalia leikkivälineitä; keinulauta, pieni karuselli ja tasapainopalloja. Leikkipaikan yhteyteen on sijoitettu myös vesipiste. Väljemmälle alapihalle on sijoitettu keinuteline ja pyörivä leikkiväline. Leikkialueiden pintamateriaalina on turvasoraa, jota rajaa istutusalueiden puolella läjitetty seulanpääkivireunus. Hiekkaleikkialueet on integroitu oleskelupaikkojen puutasoihin.

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

7 Koko piha on paalutettu ja lisäksi pohjarakenteena on esirakennettu paalulaatta, jonka päälle on tehty varsinaiset pihan maatyöt.

Valetun paikallavaletun betonilaatan paksuus on 150 mm ja se on raudoitettu koko matkalta. Laatta toimii liikennöitävänä pelastusreittinä. Liikunta-saumot sijaitsevat noin 5–6 m välein. Saumoissa on käytetty minigraniittinoppaa 50 x 50 x 50 mm. Laatta on asennettu suoraan asennushiekan ja murskeker-rosten päälle. Laatan pinta on harjattu ja yläpihalla muutamassa kohdassa pinta on hierretty.

Korkeat taidemuurit ovat betonielementeistä teh-tyjä, läpivärjättyä betonia, jonka massassa käytettiin mustaa väripigmenttiä 6 %. Taustapinnat ovat pystyyn harjattuja. Pääreitien puolella elementeissä on muot-tipinnat, joiden päälle on asennettu teräsverhoukset.

8 Liikuntasauvoissa on käytetty mustaa graniit-tinoppakiveä.

9 Paikallavaletun poistumistiereitin valu käynnissä.

10 Pintavesikouru valettiin myös betonista.

11 Pääreitiltä siirrytään porrashuoneisiin johtaville käytäville ylittämällä valurautaiset levyt, 'astinkivet'.

7

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

8

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

9

10

Oleskelualueet

Näköalatasanteille on sijoitettu paikalla rakennetut puutasot, jotka toimivat yhteisöllisinä oleskelupaikkoina. Niiden yhteyteen on viritetty säädettävät purjekatokset. Puutasoilla on siirreltäviä ulkokalusteita; pöytä, penkkejä ja yksittäistuoleja. Lisäksi pihalla on kaksi erillistä pihakeinupaikkaa, joista on hyvät näkymät merelle.

Kasvillisuus

Pihan kasvillisuudeksi on valittu luonteeltaan merenrantaan sopivia kasvilajeja. Piha avautuu kaakkoon ja on tuulinen, ajoittain jopa paah-teinen. Toisaalta rakennusten seinustoilla on paikkoja, jotka ovat aina varjossa. Istutusalueille

on asennettu tihkukastelujärjestelmä.

Pihan aukioille on istutettu sulkaharmaa-leppiä yksittäispuina. Pääreitin varrella on amerikan- ja tuurenpihlajia. Lisäksi on käytetty rungollisia sirotuomipihlajia. Korkeimmat pensaat on sijoitettu asuntojen seinustoille antamaan yksityisyyttä. Pääpensaslajeina on matalien pajujen, tyrnien, heisiangervojen ja vuohenkuusamien eri lajikkeita. Eri heinälajeja on käytetty paljon, kuten mm. nurmilauhaa, koristekastikkaa, isosiniheinää ja rantavehneä. Perennoja ja sipulikasveja on sisäänkäyntien kulkureittien laidoilla ja oleskelupaikkojen yhteydessä. Perennat ovat mm. erilaisia kur-jenpolvia, loistosalvioita, rantatädykkeitä ja rön-syansikoita.

Valaistus

Valaistus tuo pihalle oman tunnelmansa hämää-rään aikaan. Pihan päävalaistukseksi on valittu pollarivalaisimet, jotta kapeassa pihatilassa turvataan esteettömät näkymät asunnoista merelle sekä vältetään häikäisyä asuntoihin. Taidemuurin valaistuksessa on käytetty led-valonauhoja. Muutamia yksittäispuita on valaistu kohdevaloilla. Pylväsvalaisimia on vain leik-ki-paikkojen yhteydessä sekä Berliininkujalla.

Berliininkujan taidepolku

Berliininkuja jakaa yhteispihan ylä- ja alapi-haan. Berliininkuja yhdistää viiden korttelin yhteispihat ja palvelee jalankulun, pyöräilyn ja pelustusajoneuvojen reittinä. Taiteilija

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

12

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

13

Johanna Hyrkäksen kullekin pihalle suunnittelemaat musta-valko-harmaan sävyiset asfalttimaalaukset liittäivät yhteispihat visuaalisesti toisiinsa.

14

Ammattilaisten ja materiaalien yhteistyötä

Hiljentymisen pihan on eri alojen ammattilaisten onnistuneen yhteistyön tulos. Tässä projektissa kaikki osapuolet; sekä rakennuttaja, suunnittelijat, materiaalien toimittajat sekä rakentajat ovat sitoutuneet pitkäjänteisesti projektiin, jossa on ollut selkeä visio.

Pihalle valittujen materiaalien (erityisesti betoni, teräs ja valurauta) detaljisuunnittelu sekä materiaalien valmistaminen ja asentaminen ovat vaatineet todella korkealaatuista ammattitaitoa ja toimivaa yhteistyötä eri osapuolten kesken. Pihan toteutus on edellyttänyt paljon käsityötä. Eri ammattilaisten toteutusjälki on laadukasta. Materiaalit ovat kestäneet ankaria olosuhteita kovassa käytössä hyvin jo kolmen vuoden ajan. Lopputuloksena on syntynyt uniikki asuinympäristö, jonka asukkaat ovat ottaneet omakseen.

12, 13 Valurautaisissa astinkivissä ja taidemuuriin on kaiverrettu runoilijan valitsemat sanat ja teksti.

14-16 Pihassa tavoitteena oli veistoksellinen ulkotila, jossa teolliset materiaalit, kasvillisuus, valaistus, runous sekä graafinen suunnittelu sulautuvat yhteen.

Suunnittelutoimisto Both/Timo Berry

15

16

Krista Muurinen/Maailmo Oy

Mika Huisman/Decopic

17

Hiljentymisen piha, Yhteispiha 13, Helsinki

Suunnittelijat:

Pihasuunnittelu/pihan pääsuunnittelija: LOCI maisema-arkkitehdit Oy / 1.10. 2013 alkaen Maisema-arkkitehtitoimisto Maanlumo Oy, Teresa Rönkä

Rakennesuunnittelu: Insinööritoimisto Jonecon Oy, Jani Lipsanen

Rakennesuunnittelu (muurien teräsverhoukset): Sweco Rakennetekniikka (ent. Finnmap Consulting Oy), Pekka Helakorpi

Betonimuurien elementtisuunnittelu: Insinööritoimisto Savcon Oy, Taito Pettinen

LV-suunnittelu: Sweco Asiantuntijapalvelut Oy, Seppo Santapukki

Sähkösuunnittelu: Elbox Oy, Ari Arvola

Taideaiheiden ideointi ja graafinen suunnittelu: Suunnittelutoimisto

Both, ympäristötaiteilija Eeva-Kaisa ja graafikko Timo Berry

Taidemuurien runot: Olli Sinivaara, runoilija

Berliininkujan asfalttimaalausten suunnittelu: Suunnittelutoimisto PART, taiteilija Johanna Hyrkäs

Rakennuttaminen ja valvonta: Arabian Palvelu Oy, Kari Halinen, 2015 jälkeen Jouni Lehikoinen

Rakennuttajakonsultti: Ramboll CM Oy, projektinjohtaja Raimo Rinne

Rakennusten arkkitehdit:

JKMM arkkitehdit Oy: As Oy:t Helsingin Lontoonpiha ja Berliinipiha, valmistunut 2015

Rakennuttaja: Helsingin Seurakuntayhtymä

ARK-House Arkkitehdit Oy / Heka Arabianranta Berliininkuja ja As Oy Toukoniitty, valmistunut 2012

Rakennuttaja: Helsingin asuntotuotantotoimisto ATT

Arkkitehtitoimisto Brunow & Maunula: HOAS Berliininkatu, valmistunut 2010

Rakennuttaja: Helsingin opiskelija-asuntosäätiö HOAS

Rakentajat ja tuotteet:

Viherrakennustyöt: Suomen Projektiohjelma (ent. Viher-Apu Oy), vastaavana Pertti Vihantavaara

Paikallavalettujen isojen betonilaattojen valut: Fixstone Oy, vastaavana Kari Österberg (yläpiha), Ossi Räsänen ja Timo Tamminen (alapaha)

Betonimuurielementtien tehdasvalmistus: Sora ja Betoni V Suutarinen Ky, Rudus Oy:n Carino - valettava betoni

Muurien teräsosien valmistaminen: Tibnor Oy (ent. Ruukki Oy)

Astinkivien valutyö: Halikon Rautavalu Oy

Muurien ja astinkivien teräsosien pintakäsittelyt ja asennus: FeSign Oy, vastaavana mestarina seppämestari Jouko Nieminen

Sähköurakoitsija: Kodin Sähkö Oy, Olli Vähämäki

Betoniporaat ovat alapihalla paikalla valettuja, yläpihalla Rudus Oy:n porraskivet Askel

Suuret suorakaiteen muotoiset sileät betonilaatat (lankut) polkuna: betonilaatta 1200 x 300 x 100 mm, Betonilaatta Oy

Rakennusten seinustoilla olevat sivukäytävien kiveykset: musta hiekkapuhallettu betonikivi, 418 x 320 x 80 mm, Rudus Oy

Sisäänkäynnille johtavat käytävät: sileä betonikiveys, roomalainen kiveys, useita kivikokoja, Rudus Oy

18

17 Pihan leikki- ja oleskelutoiminnot on ryhmitetty päivän kierron mukaan niin, että kapealle pihalle on suunniteltu elementtejä niin leikkiin kuin rauhoittumiseenkin.

18 Kapean pihatilan, suurten korkeuserojen ja leveän pelastusreitit haasteet suunnittelijatiimi ratkaisi ottamalla pelastustien keskeiseksi osaksi sommitelmaa.

Courtyard for silence

Communal courtyard 13 in Arabianranta provides a place to stop, assemble, play and de-stress.

Designed in collaboration by a landscape architect, an artist, a graphic designer and a poet, this town block courtyard is located in the Arabianranta area in Helsinki. It is part of the Arabianranta arts project for which 87 artists have already produced artworks according to the percentage principle. Art is on display in the buildings or communal courtyards of the town blocks, and an art pathway that will connect five artwork courtyards together is also planned.

"The entire artistic team worked exceptionally closely together in this project", says landscape architect Teresa Rönkä. "Our goal was a holistic, sculptured outdoor space that fuses industrial materials, vegetation, lighting, poetry and graphic design together." Special attention has been paid to the details of the courtyard, showing respect to the traditions of crafts and handiwork in the downtown blocks and Arabianranta.

The challenges resulting from the narrow courtyard space, the considerable height differences and the wide fire and rescue service access were resolved by making the access route a key component of the composition. There are three square-like spaces along the access route, one

on the upper courtyard, one on Berliininkuja Alley and one on the lower courtyard. The playground and lounging areas of the courtyard are grouped according to the daily cycle providing elements for both playing and de-stressing in the narrow courtyard.

"The theme of the courtyard is silence. We wanted to give the courtyard an identity that emphasises the return home and reinforces attachment to a new place. The illuminated art walls and the texts written by poet Olli Sinivaara based on the theme of the courtyard welcome people back home. The vicinity of the sea has been emphasised by the choice of vegetation and surface materials. The movement of water has inspired the forms and surface treatments of the concrete and steel materials", explains artist Kaisa Berry.

The total area of the courtyard is 0.4 hectares and it is enclosed by residential buildings designed by three acknowledged architecture firms.

The courtyard is the result of a long design and building process. The design of the courtyard started already in 2009, when the first construction project was launched. The upper courtyard was built in 2013-2014, the lower courtyard was completed in the autumn of 2015.